

hujus Confraternitatis propriis; quis enim credat christianum, in hoc sodalicio receptum, hujus sodalitiū beneficia percipere, nisi de illius sacri instituti munia persolvat? quis arbitretur sodalem hunc, qui pertinaciter sedi iniquitatis adhæret, nec a peccato surgere vult, tot et tantorum bonorum participem fieri? quis censeat hunc detractorem, qui proximi famam dilacerare non cessat; hunc usurarium qui fraudulenter acquisita nusquam restituit; et hunc impudicum qui in volutabro voluptatum suarum quiescere semper vult, indulgentias, aliæque spiritualia hujus Confraternitatis bona recipere? Hoc certe nunquam sibi suadebit qui hac de re recte judicabit. Ut enim quis tot et tantorum beneficiorum dignus fiat, opera hujus Confraternitatis adimplere debet; quorum præcipuum est, peccata, quantum fas erit, vitare, aut saltem ea vitandi firmum propositum habere. Ne ergo de sodalium Confraternitatis Rosarii nomine tantum gloriemini; si Confraternitatis illius sodales sitis nomine, estote et opere. Ne dicatis: sodalis sum hujus Confraternitatis, in qua tot habentur indulgentiæ, tot sunt preces, totque bona opera eduntur; pios, sodales imitamini; simul cum illis peccata et peccatorum occasiones fugite; simul cum illis preces crebro ad Deum fundite; simul cum illis bonis operibus incumbite, et omnia quæ hujus Confraternitatis sunt, perficite, ut bona spiritualia in hoc sæculo et celestia in alio obtineatis. Amen.

DE SANCTO FRANCISCO ASSISIATE

CONCIO I.

Requiescet super eum spiritus Domini (Isaia 11).

In Seraphico Francisco non requievit spiritus mundi, cum quidquid amat, æstimat mundus, ille exhorruerit, calcaverit et pro nihilo habuerit; in eo etiam carnis non requievit spiritus,

cum continuis corpus suum mortificationibus affligerit, castigaverit et in servitutum redegerit: ast in eo Christi Salvatoris spiritus mirum in modum requievit; eodemque quo Christus ille fuit spiritu accensus et exornatus: *requiescet super eum spiritus Domini*. Neminem latet, quod omnibus pro Francisco loquentibus amplissima, nobilissima et nimia laudis ultro sese offerat materia, quodque nunquam satis laudari possit, cui tanta inest materia laudis. Unde in eo laudando deficiunt multi et omnes aliqua solum ex iis, quæ in illo habentur laudanda attingunt. Laudant eum aliquid a portentosis et plurimis suis miraculis, ab ardentissimo spiritu fervore quo succendebatur et a sancto salutis animarum zelo, quo exarsit: laudant illum alii a pereximiis illis virtutibus, quarum odorem totum terrarum orbem replevit, a florentissimo fratrum minorum ordine, quem instituit et a supernaturalibus donis, quibus a Deo insignitus constat; alii eum satis laudasse credunt, cum illum in humilitate, in voluntaria paupertate, in discipulorum numero, in sacris Stigmatibus et in nonnullis aliis Christo admodum similem et conformem manifestant. Ego vero ad sancti Patris Francisci laudem dicam solummodo, quod super eum spiritus Domini requieverit, quodque ipse eodem, quo Christus, spiritu repletus fuerit. *Ave*.

Christus Dominus, vivens in hoc mundo, terrena desepxit, homines dilexit et seipsum odio habuit. Ipse terrena desepxit; licet enim esset Dominus omnium et terrena omnia sui juris essent, ea tamen ita abiecit et contempsit, ut ne quidem habere voluerit, ubi caput suum reclinarret: *Filius hominis non habet, ut caput reclinet* (Luc. 9). Ipse etiam homines dilexit; propter eorum enim salutem descendit de cœlis, in Virginis utero pro ipsis incarnari voluit et a primo usque ad ultimum vitæ suæ terminum eos amare non destitit: *in finem dilexit eos* (Joan. 13). Ipse tandem seipsum odio habuit; corpori enim suo bellum indixit, continuis jejuniis illud afflixit, illudque a juventute, laboribus et mortificationibus multis attrivit: *in laboribus a juventute mea* (Psalm. 87). Ex præfatis facile conjiici potest, quis et qualis fuerit Christi spiritus; etenim ha-

huit spiritum contemptus, amoris et odii; habuit *spiritum contemptus* respectu mundi, cuius bona desepxit; *spiritum amoris* respectu hominum, quos ardentem dilexit; *spiritum odii* respectu corporis sui, cui sanetum et spirituale bellum indixit. Ecce spiritum Christi Salvatoris; et ecce etiam spiritum sancti Francisci; ipse namque habuit spiritum contemptus, amoris et odii. Habuit 1. *spiritum contemptus* bonorum hujus mundi; 2. *spiritum amoris* erga homines; 3. *spiritum odii* in seipsum. En tres hujus concionis partes, quibus constabit, quod super Franciscum spiritus Christi requieverit: *requiescet super eum spiritus Domini.*

I PARS.

Sanctus Franciscus habuit spiritum contemptus bonorum hujus mundi.

Christus Dominus, qui spiritum contemptus habuit omnium bonorum hujus mundi, discipulos suos eodem vivificari spiritu maxime peroptavit, et ideo ad hunc terrenorum contemptum eos pluries hortatus est, iis omnem ad terrena affectum prohibuit, iisque declaravit nullum posse in discipulum ejus admitti, nisi prius terrenis omnibus abrenunciaverit: *omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus que possidet, non potest meus esse discipulus* (Luc. 14, 33). Quod autem Christus apostolis dixit, hoc sibi dictum censuit Franciscus; ideo coram Assisiense episcopo paternis cessit bonis, ipsisque se spolians vestibus, eas patri tradidit, ac postmodum ablegatis terrenis omnibus nil proprium in hoc mundo unquam habere voluit. Christo in nomine omnium apostolorum dixit aliquando sanctus Petrus: *ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te, quid ergo erit nobis?* Non aliqua dumtaxat reliquit apostolorum princeps, omnia penitus, quæ habebat et quæ in hoc mundo habere poterat, imo et affectum omnem ad terrena, seu desideria habendi reliquit (S. Greg. ho. 5 in Ev.).

Hanc Petri expropriationem admiratur Doctor mellifluus et sanctum apostolum maxime laudat ex hoc, quod terrena omnia reliquerit et desepserit. O Petre, inquit, sapientissimus inter homines fuisti et maxima exitit tua hæc sapientia, qua omnia mundi bona abdicasti, quoniam longe sapientiores censendi qui labilia hujus mundi bona relinquunt, quam qui ab iis relinquuntur: *bene, optime et non ad insipientiam tibi; nam et mundus transit et concupiscentia ejus et relinquere hæc magis expedit, quam relinquere* (ho. in hæc verb. *Ecce nos* etc.). O quam sapiens Petrus qui, ut Christum imitaretur terrena omnia re et affectu abdicavit! o quam sapiens etiam Franciscus, qui sancto Christi spiritu concitatus, cuncta, quæ habebat et habere poterat, penitus ablegavit, ac terrena omnia pro Dei amore desepxit et pro nihilo habuit! Mox ut vir sanctus gustavit, quam suavis est Dominus, omnem fastidivit creaturam; mox ut agnovit, quanta divitiarum celestium esset magnitudo, aurum inspexit tamquam lutum, ab omni pecunia tamquam a veneno abhorruit, nec unquam in hoc mundo vel minimum quodque tuguriolum habere voluit, quod sui juris esset. Franciscus non fuit homo de terra terrenus, verum fuit homo de cælo celestis, qui supra terrena omnia elevatus, mente sursum ad Deum semper ferebatur. In corde ejus nec minimum ad temporalia affectus, imo ad cælestia semper aspirans, omnia mundi bona tamquam vile lutum aestimabat, ac homine cristiano indignum censebat, quod terrena diligeret et magni faceret. Sanctus Franciscus, similis extitit primævis quibusdam christianis, de quibus ait Tertullianus, quod ita terrena dispicerent, ut quasi exheredes se in hoc mundo inspicerent: *christiani exheredes*. Franciscus enim tamquam exheres et tamquam nihil habens hic in terris vivebat, quia terrena omnia, tamquam non sua inspiciebat et tamquam quid vile despiciebat, ut ad cæli bona, ad æternam hæreditatem comparandam totis conatibus laboraret. Omnium hujus mundi bonorum naturam paucissimis verbis perfectissime delineat sanctus Gregorius, dicens: *quid sunt terrena omnia, nisi quedam corporis indumenta?* Quomodo dici potest, omnia hæc bona quæ reges, prin-

cipes et imperatores in hoc mundo possident, nil aliud esse, quam vilia quædam corporis indumenta? Quis credat, prædia, castella, palatia, urbes et regna esse corporis indumenta? hæc recte dicuntur quasi quædam corporis indumenta, quia illa non secus ac indumenta relinquimus. Cum quis mane surgens e lecto suis se vestibus induit, ita eas sumit, ut ipse eadem die, cum lecto decumbere volet, eas sit depositurus; sic vestimenta sumit non ut semper ea portet, verum ut ea brevi relinquat. Et hoc sensu omnia mundi hujus bona dicuntur quasi indumenta, quia scilicet ea ita possidemus, ut citissime ea relicturi simus. Habes palatium? Illud brevi relicturus es. Habes agrum, villam, amplam supellectilem et pecuniarum thesauros? Illa cito relicturus es. Esto possideas quidquid terrenorum bonorum a mundi primordio habuerunt homines; illa citissime dilabentur, *transeunt omnia et tu cum tuis pariter (de inuit. Chr. 2, 1)*. Quare cum labilia sint mundi bona, non amanda, nec æstimanda, imo despicienda sunt: *transeunt omnia, et sicut fumus transeunt; vae qui amant talia* (S. August. tract. 7 in Joan.). Ea sane nec amavit, nec æstimavit Seraphicus Franciscus; uncta ut vana, transitoria et futilla contempsit, reliquit, penitus abdicavit. Gustaverat vir sanctus, quam bonus et suavis est Dominus: in oratione noverat, magna, ineffabilia, incomprehensibilia et æterna esse cœli bona; probe etiam noverat, quam exilia, quam contemptibilia et transitoria quæcumque bona mundus possidet, ideo ad cœlestia anhelans bona, terrena omnia velut vilia corporis indumenta inspexit, eaque omnia, tamquam bona citissime evanescentia, despexit, ablegavit et pro nihilo habuit. Fictili hirundinum nido totum hunc mundum egregie comparat D. Chrysostomus, dicens: *nidus est præsens vita, ea festucis et luto coagmentatus* (hom. 50 ad pop.). Scio, inquit aureus ille Doctor, quod non deerunt qui dicant, superba multa in mundo conspici palatia, tamen omnia velut viles hirundinum nidos æstimo, eaque illis penitus similia censeo. *Licet mihi magnas cædes ostendas, sive regias ipsas auro multo fulgentes et gemmis, nil ab hirundinum nido differre censebo*. Sciscitatur quis, cur terrena omnia vilibus

hirundinum nidulis similia esse contendat Chrysostomus? præclare respondet os illud aureum, terrena omnia hirundinum nidis censi similia, quia sicut, adveniente hieme, hirundines relinquunt nidos suos, qui non multo post tempore corrunt, ita etiam, adveniente morte, homines quique omnia relinquunt et omnia quoad eos corrunt: *hieme siquidem instante, omnia corrunt*. Hirundines, adventante vere, magno affectu, magnaque cura et sollicitudine festucas et lutum colligunt, ut suos conficiant nidos; a spectantibus videntur tunc passim euntes et redeuntes, ingentique cum labore nunc festucam, nunc lutum, nunc aquam deferentes, ut nidos suos ædificent; tantaque arte et cura eos construunt, quanta si semper in iis remanere deberent; atvero vix ad finem vertitur ætas, cum et discedunt hirundines et nidi corrunt. Idem sane censendum de regum palatiis et de omnibus mundi hujus bonis, quæ omnia hirundinum nidulis similia videntur. Multi etenim superbas domos ædificari curant, ac bona plurima coacervare sagtagunt; adveniente vero hiemis, seu mortis tempore, ea omnia, veluti ficiles avium nidos relinquunt. His omnibus sapientior Franciscus, quia terrena omnia, tamquam hirundinum nidulos, ac veluti fictilia, fragilia, fugacia, nulliusque momenti bona inspexit, despexit et pro nihilo habuit. Igitur sanctus Franciscus habuit spiritum contemptus bonorum hujus mundi: *habuit etiam spiritum amoris erga homines*.

II PARS.

Sanctus Franciscus habuit spiritum amoris erga homines.

Christus Dominus, qui omnes homines summo prosequabatur amore, eodem fraternæ charitatis spiritu suorum corda discipulorum accendi concepivit. Amore hominum ardebat ille et eodem amore discipulos suos inflammari desideravit, voluitque, ut speciale signum, quo sui dignoscerentur discipuli, esset

mutua illa charitas et ardens cujusque in proximum amor: *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem* (Joan. 13). Ex quo infert Chrysostomus, quod proximi dilectio sit ratio potissima et fortius argumentum, quod quis adducere possit, ut se Christi discipulum ostendat: *amor proximi discipulorum argumentum* (hom. 76). Hoc autem argumento facile probari posset, Franciscum vere Christi exiitisse discipulum. Revera sicut Christus, ita et ille hominum amore mirandum in modum exarsit, nec unquam ab illorum amore cessavit. Dei et proximi amore indesinenter ardebat Seraphicus Franciscus: Dei quidem, quem tota mente, toto corde, tota anima, totisque viribus diligebat, nilque ei magis grave, magis durum, magisque videbatur importabile, quam quod Deus a creaturis suis non diligeretur et ideo suspirans et gemens sæpe clamabat: *amor non amatur*. Proximi etiam amore exardescere Seraphici patris cor; probe enim sciebat vir sanctus, se non posse Deum perfecte amare, quin et proximum diligeret; ideo non Deum solum amavit, etiam propter Deum dilexit pauperes, dilexit infirmos, dilexit et omnes penitus homines, quorum omnium amore flagravit. Pauperes, in quibus Christum intuebatur, dilexit Franciscus, sciensque, quod non bene Christum amat, qui pauperes minime amat, a conversionis suæ principio ita largas obviis quibusque pauperibus elemosynas erogavit, ut veluti prodigus a patre exheredari contigerit. Ac deinde pauperum statum ambiens et assumens cum aliis pauperibus convivere quæsit, iis studiose inservivit, quidquid habere potuit, illis largiebatur, illos nonnunquam ex charitatis affectu osculabatur et amplexabatur; ipso etiam pallio non semel se exuit, ut illos operiret, nilque non fecit, ut suum erga illos amorem testaretur. Unde de Francisco paupere dici potest, quod aliorum pauperum frater, servus, amicus ac etiam quasi pater fuerit: *pater eram pauperum* (Job. 29). Infirmos non minus, quam pauperes amavit Franciscus; illos frequens invisabat, illorum xenodochia ex charitatis motivo sæpe lustrabat, illos consolabatur, dolores illorum suavissimis leniebat verbis, ad patienter ferendas infirmitates illos hortabatur, seque in

illos ita beneficiam exhibebat, ut illorum ulcera lingua lambere, ac humiliora quævis perfectioris charitatis officia iis præstare crebro visus sit. Neque in pauperibus et infirmis tantum hærebat Francisci charitas, ad omnes penitus homines se extendebat; et sicut D. Paulus omnibus se debitorem arbitrabatur, dicens: *Græcis ac barbaris, sapientibus et insipientibus debitor sum* (Rom. 1), ita Franciscus fidelibus et infidelibus, divitibus et egenis, justis et peccatoribus, ac omnibus penitus hominibus se charitatis debitorem censebat. Equidem omnes, nullo excepto, diligebat, omnium amore ardebat et pro omnibus anathema fieri cupiebat. Haud imitabatur Franciscus hujusmodi homines, quorum corda ita angustiantur et coarctantur ut parentes, filios et alios nonnullos solummodo diligant, alios vero aut odio habeant, aut non ament. Cor etenim Francisci ita latum et dilatatum erat, ut omnes omnino homines complectetur: *cor nostrum dilatatum est* (2 Cor. 6). Amabat divites et pauperes, sanos et infirmos, christianos et judæos, fideles et barbaros, peccatores et justos; nec erat, qui se absconderet a calore amoris ejus. Quin tanta cordis ejus erat latitudo, ut omnes penitus homines caperet, omnes amaret, suumque erga omnes amorem operibus et charitatis officiis exhiberet. Amor, si verus sit, otium nescit et in corde otiosus non remanet; a corde ad manum progreditur: sicut fides operibus patefit: *ostendam tibi ex operibus fidem meam* (Jacob. 2), ita et amor quo quis proximum prosequitur, operibus probatur. Nec amor verus ostenditur, si ad opera non transeat et si pro amato non operetur: quoniam *amor operatur magna, si est; quod si operari renuit, amor non est* (S. Greg. ho. 50 in Evang.). Propterea hortatus nos sanctus Joannes Evangelista, ut proximum non lingua tantum, at opere etiam diligamus: *non diligamus verbo, neque lingua; sed opere et veritate* (1 Jo. 3, 18). Sanctus autem Franciscus corde quidem et verbo proximum dilexit; verum amor ejus innumeris potissimum se prodidit operibus et charitatis officiis, quæ toti terrarum orbi per se, aut per filios præstitit. Omnes sane homines dilexit corde; ut enim ait Doctor Seraphicus, Francisci cor omnium hominum

amore ardebat: *Franciscus feroidum habebat zelum ad salutem omnium salvandorum*. Eos quidem dilexit verbo, cum ab ejus et discipulorum ore, sonus predicationis in totum fere terrarum orbem exiverit: eos quoque dilexit opere, cum vir ille Seraphicus amoris sacri ignem in terram mittere venerit, sacrumque hunc ignem per se et per filios ineffabilibus charitatis officiis per totum terrarum orbem sparserit. Lustrate Europam, Asiam, Africam et Americam, mente revolvit plurimos qui quatuor his terræ partibus habitant, populos: et invenientis, ad illos omnes se diffusisse amorem Francisci, qui per se, vel per filios, omnibus terræ habitabilis gentibus se beneficum præbuit, charitatisque innumera officia exhibuit. Tantus ejus se prodidit in homines amor, ut non solum ad varias et dissitas nationes ipse pro populorum salute laboraturus perrexerit, verum et Ordinem instituerit, cujus alumni hominum saluti in omnibus terræ partibus usque ad mundi finem sedulo incumbent; unde in Seraphico Francisco fuisse videtur prodigium et miraculum amoris erga homines. Cum autem sanctus Franciscus haberet spiritum amoris erga homines, *habuit etiam spiritum odii in seipsum*.

III PARS.

Sanctus Franciscus habuit spiritum odii in seipsum.

Sui ipsius odium non inspirat natura, quæ quemque non ad sui odium, imo ad se amandum inclinat, et, naturaliter loquendo, nullus abnegare semetipsum, crucem tollere, suamque carnem odio habere potest: *non enim unquam carnem suam odio habuit* (Ephes. 4). Christus tamen, ut perfectionis viam homines doceret, corpus suum sancto prosecutus odio, voluit item, ut apostoli, discipuli, omnesque christiani sua odio haberent corpora, ac sanctum iis bellum indicerent. Et ideo illos toties hortatur ad crucem ferendam, iisque declarat quod ut vitam æternam obtineant, sua non amore et favore, ast odio habere debeant

corpora: *qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam* (Joann. 12). In quæ verba divus Bernardus ait, duo esse hominum genera, qui animam, seu corpora sua odio habent; martyres scilicet, qui pro Christo mortem corporis patiuntur, et penitentes, qui propter Christum corpora sua mortificationibus et variis durioris penitentia operibus cruciant: *homo odit animam suam, sive eam perdendo ut martyr, sive eam affligendo ut penitens*. Martyr quidem fieri optavit Franciscus, martyrii desiderio exarsit, et ad infidelium regiones properavit, ut martyrii obemdi occasionem captaret. Martyr revera non occubuit Pater Seraphicus, et corpus suum non ita odio habuit, ut martyrium de facto passus sit; tamen illud ita odio habuit, ut ab ipso conversionis momento usque ad mortem continuus illud mortificationibus affligerit. Postquam enim altioris perfectionis statum susceperat, corpus suum velut infensissimum salutis hostem inspiciens, mox illud jejuniis attrivit, flagellis cruentavit, variisque penitentiarum generibus mactavit. Et quo ætate fiebat provector, eo corpori suo efflicebatur infensor, ita ut nonnumquam visus sit nudum corpus inter spinas et tribulos, imo et aliquando super ardentem prunas volutare. Sic se habuit respectu proprii corporis, sicut se habere solet homo vindictæ cupidus respectu eorum quos maximo odio prosequitur; unde de eo vere dici debet, quod propter Deum carnem suam et semetipsum odio habuerit. Christianum concolorem fieri debere Christo, præclare dixit Ambrosius: *christianus concolor Christo*. Qui, quæso, sunt Christi colores? Eos manifestare videtur sponsa, dicens, dilectum suum esse candidum et rubicundum: *dilectus meus candidus et rubicundus* (Cant. 5, 10). Christus quidem candidus fuit ratione niveæ puritatis qua floruit: fuitque rubicundus ratione ardentissimæ charitatis qua exarsit, et ratione pretiosissimi sanguinis, quem pro hominum salute effudit. Bece Christi colores; et ecce etiam colores Francisci, qui candidissimus fuit ratione præcelsæ puritatis, qua præfuit, et rubicundus ratione purpurei sanguinis, quem diris flagellationibus, aliisque mortificationibus ex corpore suo pluries extraxit. Vel dicendum,

Franciscum alio sensu, alioque titulo Christo fuisse concolorem, quia scilicet simul cum Christo jejunia, vigiliis, aliasque corporis mortificationes amavit. Cum quis aliqua non amat, dicitur, communi proverbio, quod hi non sint ejusdem coloris; et sic jejunare et alia propter Christum pati, non sunt hominum seculi colores, qui talia non amant. Hi autem fuere Francisci colores, qui cum Christo et propter Christum in oratione diu vigilavit, continue jejunavit, crucem lubenti animo portavit, corpusque suum, tamquam hostem infensissimum, variis modis vexavit et cruentavit. Non semel admiratus sum, quod sponsa sacra amorem patientem cum morte, inferno et igne conferat, dicens: *fortis ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio; lampades ejus, lampades ignis atque flammaram* (Cant. 8, 6). Quæ convenientia haberi potest amoris patientis cum morte, inferno et igne? Conveniunt sane in hoc, quod sicut mors, infernus et ignis sunt insatiabiles, ita et insatiabilis est amor patientis: cum etenim sancti alicujus viri cor amore patiente sauciatur, penitentiis et mortificationibus nunquam satiatur, ac quo plura pro Christo patitur, eo plura et graviora pro ejus amore pati peroptat. Amore autem illo patiente supra modum exarsit Franciscus, qui ita Deum amabat, et corpus suum ita odio habebat, ut penitentiis et mortificationibus nunquam satiari valeret; quamdiu enim vixit, semper magis et magis corpus suum cruciavit. Unde paulo ante mortem ab eo veniam petiit, eo quod tam acerbis mortificationibus illud vexaverit. Habuit ergo Franciscus spiritum contemptus, amoris et odii: *spiritum contemptus* respectu bonorum terræ: *spiritum amoris* respectu hominum: *spiritum odii* respectu sui ipsius. Ecce quomodo super sanctum Franciscum requieverit Christi spiritus: *requiescet super eum spiritus Domini*. O utinam idem super omnes homines requiesceret spiritus! E contra proh dolor! supra multos non Christi, verum dæmonis et mundi requiescit spiritus: multi enim avaritiæ, vindictæ, amoris proprii, non autem contemptus terrenorum, amoris hominum et odii in seipsos spiritu possidentur. Multi quidem non habent spiritum contemptus, respectu terrenorum: quin potius spiritu

avaritiæ et ambitionis ad ea feruntur: mens namque eorum de iis comparandis semper cogitat: cor eorum illis acquirendis continue inhiat, et plerique utraque manu ea comparare conantur. Multi etiam spiritum amoris respectu hominum non habent; quin potius spiritu vindictæ in eos accendantur, malignus hic invidiæ, odii et vindictæ spiritus regnat in orbe terrarum, nilque hoc spiritu in præsentî seculo communis. Multi tandem sancto sua corpora non prosequuntur odio; quin contra plerique præ nimio corporis amore, gulæ indulgent, luxuriæ vacant, ac illicitis quibusque voluptatibus se dedunt. O quam exitiosis spiritibus ducuntur homines sæculi! Certe, si recte saperent, pravos illos avaritiæ, vindictæ et amoris proprii spiritus a se abjicerent et solite expellerent. O fratres, procul pellite hunc avaritiæ spiritum et terrena omnia, tamquam vilia vestimenta, velut avium nidulos et tamquam bona brevi peritura contemnite. Abjicite omnem vindictæ spiritum et proximum ut vosmetipsos diligite. Eradicatæ e cordibus vestris spiritum amoris proprii et sancti succensi odio in propria insurgite corpora, eaque jejunii et mortificationibus conterite. Facite, ut super vos, sicut et super sanctum Franciscum, requiescat spiritus contemptus respectu terrenorum; spiritus amoris respectu proximi et spiritus odii respectu vestri. Si autem eundem cum Francisco Spiritum possideatis in terris, cum eo post mortem regnabitis in celis. Amen.

CONCIO SECUNDA.

Dabo eis cor unum (Jerem. 32).

Si Doctori Seraphico fidem adhibeamus, angelus ille Christo similis, quem vidit S. Joannes Evangelista, non est alius, quam Seraphicus Franciscus, qui puritate sua verus angelus, etiam Christo similis extitit in humilitate, in paupertate, in mundi contemptu, in zelo salutis animarum et in præcipuis vitæ ejus

actionibus. Si enim Christus in humili præsepio nasci voluit, in præsepio natus est et Franciscus; si apostolicam vitam instituit Christus, eam Franciscus servavit et propagavit; si duodecim apostolos Christus sibi elegit, totidem selectos discipulos assumpsit Franciscus; si apostolos suos in universum mundum misit Christus, ut ubique Evangelium prædicarent, primos etiam suos discipulos in omnes mundi partes delegavit Franciscus, ut ubique disseminarent verbum Dei et sanctum Christi Evangelium populis annuntiarent; si innumerum homines Christus perse et per Apostolos ad veram fidem convertit, Franciscus virtute divina perse et per discipulos, innumerabilem infidelium, hæreticorum et omnis generis hominum multitudinem ad pie vivendum adduxit; si tandem Christus pati, cruci affigi, latusque pedes et manus suas perforari voluit, Franciscus quoque in manibus, pedibus et latere stigmata Christi portare meruit. Ecce Franciscus in multis Christo Salvatori similem; quodque majori admiratione dignum videtur, Franciscus ei etiam similis fuit in cordis affectibus, ita ut unum et idem Christi et Francisci cor fuisse credatur. Et istam Francisci cum Christo conformitatem nunc investigare intendo. Nec enim Seraphicum Patrem magis exaltare possum, quam ostendendo, quod cor ejus simillimum et quasi unum et idem fuerit cum corde Christi, quod est sanctuarium divinitatis, in quo resident omnes thesauri sapientiæ Dei. Itaque Christi et Francisci unum et idem cor fuisse in tota hac concione probabo. *Dabo eis cor unum. Ave.*

Qui de Christi in terris viventis corde recte judicant, fiantur, quod filii, matris et judicis cor habuerit. Cor Filii habuit respectu Patris æterni, cujus unicus et dilectus erat Filius: *hic est Filius meus dilectus* (Matt. 30). Habuit etiam cor matris erga homines, cum ipse amore materno et maternum superante nos dilexerit: *ipse dilexit nos* (Apoc. 1). Judicis tandem cor gessit respectu sui ipsius, cum, sententia a seipso prolata, ad omnia condemnatus sit supplicia, quæ in toto passionis suæ decursu pertulit: *oblatus est, quia ipse voluit* (Isa. 53). Unde si Christus diverso modo consideretur, aliud et aliud cor habuisse patet; respectu enim Patris æterni ha-

buit cor filii amantissimi et obsequentissimi: erga homines habuit cor matris summo affectu illos amantis: respectu sui ipsius habuit cor judicis ad acerbissima supplicia semetipsum condemnantis. En quale fuerit admirabile Christi cor. Videamus nunc, quale extiterit cor Seraphici Francisci: unum cum alio conferamus, utriusque faciamus analogiam, dicamusque, quasi unum et idem Christi et Francisci cor. Franciscus enim simul cum Christo habuit cor filii, matris et judicis. Habuit 1. *cor filii* respectu Dei: 2. *cor matris* respectu hominum; 3. *cor judicis* respectu sui ipsius. En tres hujus concionis partes, quibus Christi et Francisci cor unum fuisse constabit: *dabo eis cor unum.*

I PARS.

Sanctus Franciscus habuit cor filii respectu Dei.

Christus, verus æterni Patris Filius, modo perfectissimo eidem veri filii præstitit officia; ac erga illum cor filii vere gessit, cum ardentissimo eum persecutus sit amore, eique obedientiam et reverentiam filialem in omnibus exhibuerit. Quod autem de Christo, hoc et de Francisco dicendum; habuit enim Pater Seraphicus cor veri filii respectu Dei, quia habuit 1. cor voluntati ejus penitus subditum et obediens; 2. cor gloriam ejus in omnibus exquirens; 3. cor amore ejus succensum.

1. Filii nomine indignus censendus, qui patris sui voluntatem adimplere non satagit: verus enim filius idem cum patre velle et nolle debet, ac mox ut novit filius, quid velit pater, si illud saltem malum non sit, voluntati ejus se conformare et cor suum inclinare debet. Norunt autem omnes, Christum obediens filii cor vere gessisse respectu Patris æterni, cum ei obediens fuerit usque ad mortem et in omnibus ei obtemperaverit. Item et Franciscus tale cor habuit respectu Patris sui celestis, cui in omnibus se filium obedientissimum præstitit ejusque voluntatem perfectissime adimplevit. Taceo Dei mandata quæ hand

dubie simul cum Evangelicis consiliis modo perfectissimo servavit vir ille Seraphicus: hæc sub silentio prætereo, ut veniam ad speciale illud mandatum, quod ei dedit Deus, suam reparandi Ecclesiam: *vide Francisce, repara domum meam, quæ labitur*. Sancti enim Francisci temporibus sancta Romana Ecclesia variis erat schismatibus dilacerata, hæresibus multis discerpta, ab infidelibus impetita, bellis inter principes christianos exortis concussa, innumeris falsorum christianorum denigrata vitis; totque modis ab hostibus suis impugnata, ut in proximo ruinae suæ periculo versari videretur. Deus autem, ut tanto occurreret malo, elegit virum secundum cor suum; Franciscum ad tale munus obeundum delegavit et voce e cœlis missa, præcepit ei, ut labentem restauraret Ecclesiam: *vade, repara domum meam, quæ labitur*. Franciscus autem, ut ait Doctor Seraphicus, *se totum collegit ad perficiendum Dei mandatum (in legenda 2)*: ac quidquid habuit virtutis, intelligentiæ, virium et artis, collegit et adhibuit, ut divinæ obediens voluntati labentem Ecclesiam repararet, illiusque ruinas omnibus modis sibi possibilibus resarciret. Superno enim irradiatus spiritu Franciscus vidit, Ecclesiam viris doctis egere, tum ad erudiendos fideles, tum ad hæreticos debellandos; ideo Ecclesiæ dedit Seraphicum Bonaventuram, subtilem Scotum, irrefragabilem Alexandrum Alensem et innumeros alios doctores, qui eam sua scientia illustrarunt et ab hæreticis vindicarunt. Vidit Franciscus, quod viris virtute et sanctitate illustribus ad sui ornamentum et gloriam indigeret Ecclesia; idcirco dedit ei pene mille martyres, qui suo eam sanguine purpurarunt; mille sexcentos confessorum sanctissimos, qui suis illam virtutibus, miraculis et exemplis exornarunt, et innumeros alios viros prissimos, qui omni tempore in ea velut astra fulgentissima rutilarunt. Vidit Pater Seraphicus, quod ad reparandam Christi Ecclesiam, expellendi forent lupi rapaces, qui eam infestabant, et advocandi pastores boni, qui eam foverent et defenderent; igitur dedit ei quatuor summos Pontifices, sexaginta et octo patriarchas, archiepiscopos circiter centum triginta et plquam sexcentos episcopos, qui ferventibus suis concionibus, monitis

salutaribus, sanctis legibus et præclaris omnium virtutum exemplis eam sustentarunt et restaurarunt. Ad hæc nonne Franciscus Ecclesiæ dedit innumeros concionatores zelantissimos? Nonne innumeros ei dedit viros apostolicos, quorum sonus in omnes terræ regiones exivit, et qui Ecclesiam ampliarent, decorarunt et repararunt? Certe Franciscus fuit filius æterno Patri obsequentissimus, gessitque cor filii respectu Dei, quoniam magna cum animi submissione ei obtemperavit: *ac etiam quia gloriam ejus summo affectu exquirit et promovere conatus est*.

2. Sicut Christus in summa cordis humilitate incessit, et hominum honores declinavit, protestatus, se non suam, sed Patris sui gloriam quærere: *non quæro gloriam meam* (Jo. 8); ita Franciscus de propria gloria nil omnino curavit, quin contra ab hominibus despic amavit et quesivit. Gaudebat, cum illudabatur, tripudiabat, cum vituperis afficiebatur; stultus astimari amebat; et si aliquando lutum injiciebant pueri, ipse subridebat, quia non suam, sed cœlestis Patris gloriam quærebat. Cum die quadam vir Seraphicus divinas in silvis decantaret laudes, ad eum accesserunt latrones, a quibus dirrissime vapulavit et in terram est projectus; quibus ille, nullatenus perterritus, confidenter dixit: *præco sum magni Regis*: quasi diceret, illudite mihi, quantum placeuit; irrisionibus, conviciis et opprobriis me afficite, quantum volueritis; imo ad arbitrium vestrum me plectite; hæc omnia velut favores accipiam, quoniam tantummodo cœlestis Patris gloriam ambio: *non quæro gloriam meam*. Sicut sanctus Michael in famoso illo prælio, quod datum est in cœlo, zelo gloriæ Dei succensus, clamavit: *quis ut Deus?* ita Franciscus eodem gloriæ Dei zelo ardens, pro ejus gloria per se et per filios in omnibus terræ partibus decertavit, ac vir ille sanctissimus semper clamavit: *quis ut Deus?* Catholicis et hæreticis, fidelibus et infidelibus, ac omnibus cum quibus conversabatur, Dei gloriam prædicavit, eosque ad Deum glorificandum excitavit, dicens, omnia alia a Deo nihil esse: *quis ut Deus?* Jam Italiæ civitates lustrabat vir ille sanctissimus, ut ibi gloriam Dei manifestaret et ampliaret; jam ad exteras et barbaras se conferebat regiones, ut ibi Deum

honorandum et glorificandum prædicaret; ac semper et ubique Dei nomen et gloriam hominibus manifestabat. *Pater, manifestavi nomen tuum hominibus* (Joan. 17). Propterea fatendum, Franciscum vere cor filii habuisse respectu Dei, cum ejus gloriam in omnibus exquisierit, *ac etiam cum cor ejus Dei amore succensum fuerit.*

3. Verum quidem, quod parentum amor ad filios descendat, quodque pater, si quid saltem in eo humanitatis sit, semper filios, quos genuit, diligat. Et amor vicissim a filiis ad parentes ascendere solet; quicumque enim filius, si filiale cor habeat, non potest nosse se esse filium, quin patrem, cujus est filius, ardentem amet et magno amore prosequatur. Sanctus Franciscus autem vere cor filiale gessit erga Deum, quem ardentissime dilexit; atque, ut loquitur Doctor Seraphicus, *cor Francisci totum amore Dei coneremabatur* (ubi sup.). Hujus amoris flammam ubique emittebat Franciscus; et sicut ignis semper et ubique ardet, ita cor Francisci, divini amoris igne succensum ubique ardebat et ubique amoris sui in Deum flammam spirabat. Jam epistolis quas scribebat, jam sanctis concionibus quas habebat ad populum et jam ignitis verbis quæ in conversatione proferebat, suum hunc in Deum patefaciebat amorem: insuper quandoque verus ille Dei filius, æterni Patris sui amore accensus, silvas adibat, ibique dolore confectus, eo quod Deus non amaretur, clamabat, ac pluries illa verba iterabat; *amor non amatur, amor non amatur*. Amor ille quo in Deum ferebatur sanctus Franciscus, tantus erat, ut in corde ejus contineri non posset, quin foras erumperet; hinc illius amoris scintillas foras mittebat actibus amoris, canticis spiritualibus et verbis ignitis quæ proferebat. Tunc maxime vero foras erupit ille amor, cum vir ille Seraphicus sacris stigmatibus fuit insignitus; tunc enim, ut ait sanctus Bernardinus, hic amor in corde ejus contineri minime valens, magno impetu in latere, pedibus et manibus ejus aperturas sibi fecit ut foras erumperet. *Sicut, inquit, non potest ignis materialis intra vas obturatum diu contineri, quin illud disrumpat, sic cor Francisci erat vas quoddam sacrum, igne amoris Dei plenum, tan-*

tusque erat ille ignis, ut intra vas tam aretum delineri non potuerit. Quare summo impetu aperturas, quas stigmata sacra vocamus, effecit ut flammam suam emittere valeret (de sacr. stigm.). Impie locutus censetur Lucianus, cum aliquid ad corporis humani perfectionem deesse dixit, nempe fenestram in pectore, qua amici, quanto arderent amore, sibi invicem manifestare possent. Si tamen hujusmodi fenestra aliquid perfectionis humano corpori adderet, hac sane perfectione potius videtur Franciscus, cujus in Deum amor aperturas et quasi fenestras in latere, pedibus et manibus fecit, per quas eum maximo exarsisse in Deum amore, quisque videre poterat. Ecce quomodo Franciscus simul cum Christo habuerit cor filii respectu Dei. *Ipse habuit etiam simul cum Christo cor matris erga proximum.*

II PARS.

Sanctus Franciscus habuit cor matris erga proximum.

Intra matrum corda penetrare non valemus, ut ibi videamus, quanto in filios amore ardeant: tamen cum de internis per externa censeamus, internum illarum in filios amorem ardentissimum esse judicamus beneficii, solitudine et generositate: *beneficiis*, quæ illis impendunt; *solitudine*, qua illorum profectum quærunt; *generositate*, qua illos protegunt. Ex iisdem principis agnoscimus, Franciscum ardentissime dilexisse homines, ac vere cor maternum habuisse respectu illorum; habuit enim cor beneficium, sollicitum et generosum. Habuit 1. *cor beneficium* erga omnes; 2. *cor sollicitum* pro salute omnium; 3. *cor generosum* pro defensione omnium.

1. Cum amor ex sui natura sit diffusivus et beneficus, non potest quis amare, quin, quantum fas est, in personam amatam se beneficium præbeat, eoque magis illi benefacere conatur, quo ardentiori eam amore prosequitur. Exinde facile judicamus, ardentissimum esse matrum in filios amorem, eo quod,

ut omnibus innotescit, facultatibus, somno, quiete, libertate et omni se honorum genere libenter spolient in gratiam filiorum: atque ex hoc etiam clarissime cognoscimus, Franciscum ardentem et amore materno omnes homines vere dilexisse, cum certo constet, quod in omnes se beneficium exhibuerit non solum frequentibus orationibus, quas pro omnibus ad Deum faciebat, jugibus lacrymis, quas pro omnibus funderet et corporis mortificationibus, quas pro omnibus suscipiebat, verum etiam variis charitatis officiis, quæ omnibus præstare conabatur. Nunc enim infirmos ad patientiam hortabatur; nunc mœstos consolabatur, leprosum nunc lavabat ulcera et nunc quæ ad victum necessaria erant, sibi subtrahebat, ut pauperibus ea distribueret. Proprio se pluries exiit pallio, ut nudos cooperiret; nosocomia, seu valetudinaria publica sæpissime lustrabat, ut infirmis inserviret; in omnes denique se beneficium exhibebat, quia omnes ardentem amabat. Nulla unquam mater tanto erga filios exarsit amore, quanto Christus erga omnes omnino homines succensus fuit. Non hunc dumtaxat, vel illum hominem, at omnes, nullo excepto, affectu materno dilexit; illumque manifestavit amorem beneficiis, quibus omnes penitus homines affecit. Pro omnibus enim incarnari, esurire, sitiire, sudare, vigilare, orare, jejunare, pati et mori voluit; omnesque absque ullius exceptione, pretiosi sanguinis sui fructum percipere optavit. Similem in modum sancti Francisci cor ita fuit dilatatum, ut amaret omnes, omnesque caperet. *Cor nostrum dilatatum est* (2 Cor. 6, 11). Tantæ fuit capacitatis et amplitudinis cor ejus, ut ad omnes se extenderet, omnesque, nullo excepto, ardentem diligeret; et ideo pro omnibus oravit, jejunavit et laboravit: ac in omnes et per se, et per fratres suos beneficium se præbuit: neque solum homines amore materno dilexit, quia cor habuit in omnes beneficium, *verum etiam quia habuit cor sollicitum pro salute omnium.*

2. Sicut cor divi Pauli adeo de omnium hominum salute anxietabatur, ut omnes in Christi visceribus cuperet, omnes lucrifacere et salvare optaret, *omnesque in regnum Dei festinet inducere* (Chrysost. in cap. 9, 2 Cor.), ita cor Sera-

phici Francisci de omnium penitus hominum salute sollicitum, omnes ad æternæ salutis portum adducere vehementer desiderabat. Quod cordis suis desiderium tunc manifestavit Pater Seraphicus, cum aliquos ex fratribus et filiis suis spiritualibus ad quatuor mundi partes misit, ut in omnem terram exiret sonus eorum et ut omnium hominum salutem procurandam incumberebant. Tunc etiam hoc suum patefecit desiderium, cum nonnullos ex fratribus suis mittens Marrochium ad Occidentem, ipse versus Orientem perrexit, Soldani aditurus presentiam, ut sic ipse Orientis, illi Occidentis populis salubre Christi prædicantes Evangelium, quasi totum mundum ad Christum converterent. Tunc vero maxime suam hanc omnes homines salvandi sollicitudinem monstravit Franciscus, cum tres diversos instituit Ordines: Fratrum Minorum scilicet, Clarissarum et Tertiariorum. Instituit enim Fratrum Minorum Ordinem, ut innumeros juvenes, relictis sæculi pompis ad altiorem vite perfectionem vocaret et salutis hominum ministros efficeret. Instituit Clarissarum Ordinem et ut puellas multas a sæculo nequam educeret, et ut earum ministerio aliæ plures salvarentur. Instituit tandem Ordinem Pœnitentiæ, seu tertium Ordinem pro omnia tam viris, quam mulieribus in sæculo manentibus, ut omnibus in sæculo viventibus spiritum inspiraret pœnitentiæ, qua mediante, omnes salvari et promissum pœnitentibus cœlorum regnum adipisci valerent. Dicere etiam possemus, quod sollicitudinem salutis hominum qua angebatur vir ille Seraphicus, tunc perfecte manifestaverit, cum indulgentiam sanctæ Mariæ angelorum obtinuit. Tunc enim multo a Christo non petiit, quæ prorsus contemnebat: tunc honores sibi dari non rogavit, quos pro nihilo habebat; tantum hominum salutem postulavit, ad quam toto corde anhelabat. Tunc solum Christo dixit: *da mihi animas*; oro ut des mihi indulgentiam pro omnium hominum salute. O cor vere maternum! O cor vere sollicitum pro omnium hominum salute! *Demum Franciscus habuit etiam cor matris respectu omnium, quia habuit cor generosum pro eorum defensione.*

3. Sicut matres, licet ex natura sua debiles et meticu-

losæ, generosissimæ tamen fiunt, cum de tuenda et defendenda prole agitur, ita sanctus Franciscus, instar pie matris, corde generosissimo omnes omnino homines a satanæ tyrannide defendere et eripere conabatur. Videbat vir ille Seraphicus, quod dæmon, tanquam leo rugiens, totum circumiret terrarum orbem, ut Christi Salvatoris oves raperet et devoraret; videbat, quod princeps tenebrarum ubique Christi gregem infestaret et vastaret, quodque innumeri homines sub ejus dominio ingemiscerent; ideo plurimos ex fratribus suis undequaque mittens, ut dæmoni bellum indicerent; ipse apud Turcas, ubi præcipue dæmon triumphare videbatur, audacter se contulit, ibique mille obiens mortis pericula, Soldanum directe adivit, Christum crucifixum ei prædicavit, Evangelicam legem annuntiavit, sectam Mahumeticam damnavit; tantoque spiritus fervore Soldanum allocutus est, ut eum ad meliorem vitæ frugem adduxerit. O præclaram Francisci fortitudinem! Franciscus merito creditur vir ille potentissimus, quem Deus, cujus providentia non fallitur, misit ad stationem dæmonum, ut eos debellaret. Sicut enim Jonathas dixit adolescenti armigero suo, ut transiret ad stationem Philistinorum, cui prompte obtemperavit armiger ejus, ita, inquit Liranus, Christus Franciscum armigerum suum, qui ejus insignia in manibus et pedibus gestabat, misit ad stationem dæmonum; eique animo obtemperavit Franciscus. Transivit enim ad populos infideles, ubi erat statio et solium dæmonum; ibi tenebrarum principes aggressus populos ab eorum tyrannide liberare pertentavit, tum prædicationibus multis, tum mirandis vitæ suæ exemplis. Ecce quomodo Franciscus simul cum Christo habuit cor matris erga homines; *ipse simul cum Christo habuit cor severi judicis respectu sui ipsius.*

III PARS.

Sanctus Franciscus habuit cor judicis respectu sui ipsius.

Christus a Patre constitutus Judex vivorum et mortuorum, officio judicis adversus seipsum fungi non dubitavit; sententia enim quam adversus seipsum tulit et divino suo decreto ad omnia, quæ in toto vitæ suæ decursu passus est, voluntarie se condemnavit: *oblatus est, quia ipse voluit.* Sicut autem Christus, ita et Franciscus adversus semetipsum judicis munus obivit; fuitque judex in seipsum severus et crudelis, quoniam seipsum condemnavit 1. ad ignominias; 2. ad dira supplicia; 3. ad mortem.

1. Alias virtutes exultat, sublimat et dignificat humilitas, magnumque iis dignitatis et sublimitatis characterem confert; *humilitas, virtutum sublimitas* (August. serm. 2 in Psal. 58); ideoque Franciscus, qui omnes virtutes in eminentissimo gradu assequi peroptabat, humilitati potissimum studuit, humilitatis operibus continue incubuit: utque ad altissimum humilitatis gradum perveniret, ad ignominias multas perferendas seipsum condemnavit. Jam, sententia in seipsum lata, se condemnabat ad irrisiones, convicia et opprobria a pueris, a viris impudentibus et ab impiis perferenda; jam, ut omnis in se vanitatis spiritum extingueret, damnabat se ad vilia, infantilia et stulta aliqua opera palam agenda, optans a spectantibus amens et stultus reputari. Imo et aliquando se ad mulctam honorariam condemnavit: fune enim ad collum ligato, publicum civitatis Assisiæ forum adivit, ibique coram adstante populo reum se et omnium sceleratorum maximum declaravit. Nimium mirabilem censet doctor mellifluis sponse sacræ humilitatem adeo præstantem, ut nullis honoribus corrumpi et nulla gloria inflari posset. *Quæ est illa tam sublimis humilitas, quæ cedere non nocet honoribus, inolescere gloria nescit?* (hom. 4 sup. *Mistus est*). Hac quidem humilitate floruit pater Seraphicus, qui

quo magis ab hominibus aestimabatur et laudabatur, eo se viliores ac omni laude et honore indigniores censebat. Insuper tam sublimis ejus erat humilitas, ut iudicio dato, ad ignominiosa et probrosa multa obeunda et perferenda se condemnaret. Pius erat, sanctus et innocens erat et tamen in semetipsum tanquam iudex severus insurgeret et ad talia damnaret. Præterea sanctus Franciscus ut iudex severus semetipsum ad dura supplicia condemnavit.

2. Christiani sunt hæredes Crucifixi (S. Cyr.), quia quicumque regenerationis Sacramentum accepit, carnem suam lustralibus aquis lotam mortificare, carni Christi conformare et crucifigere debet: *Corpus regenerati fiat caro Crucifixi* (S. Leo ser. 14 de Pass.). Hanc quidem e cælis lapsam doctrinam pauci capiunt; Franciscus eam ita perfecte calluit, ut omni mortificationum genere seipsum cruentaverit et crucifixerit. Sanctissimus enim ille vir, iudex in proprium corpus crudelis extitit, qui pia crudelitate illud ad flagella acerbissima, ad arctissima jejunia, ad durissimos labores et ad alias multas hujusmodi penas seipsum condempnavit. Imo, quod portenti loco habetur, Franciscus nudum corpus interdum inter spinosas vepres volutabat, interdum supra nivemolvebat et interdum supra ardentibus pruas versabat. O sanctam et duram Francisci in proprium corpus crudelitatem! ei vere fuit in iudicem crudelem, cum illud ad tam dira supplicia condemnaverit; *mutatus es mihi in crudelem* (Job. 30). De peccatoribus ait Scriptura, quod viscera eorum sint crudelia; *viscera impiorum crudelia* (Prov. 12). Alio autem sensu dici potest, quod *viscera piorum sint crudelia*, quia scilicet plerique sanctorum pia crudelitate corpora sua variis vexaverunt mortificationibus et suppliciis. Et hoc in primis peregit Seraphicus Franciscus, qui se iudicem in proprium corpus constituit, fuitque in illud iudex ita severus, ut vix alius eo crudelior fuisse videatur. Quis enim sanctorum crudeliores contra proprium corpus tulit sententias? Qui in illud dirior? Quis illud ad duriora damnavit supplicia? Certe vix ullus talis inveniri potest. Unde paulo ante obitum ab illo veniam supplex postulavit, quasi in illud nimium severus exti-

terit. Ecce iudicem vere contra seipsum crudelem. Franciscus demum ut iudex in seipsum severus, *se ad mortem pro Dei gloria obeundam damnavit.*

3. Continuè sanctorum mortificationes et dura penitentia cui se addixerunt, sunt quoddam martyrium, *horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius* (Bern. ser. in octavo Pasch.). Jamvero Patri Seraphico non fuit satis, jugi hoc martyrio corpus suum afflixisse, illud insuper ad mortem pro Dei gloria obeundam condemnavit. Proprium corpus reum mortis censebat, ac cum Bernardo dicebat: *Reus est mortis amicus ille diaboli, inimicus Christi*; proinde sententia a seipso lata, illud ut mortis reum, ad mortem et ad martyrium condemnavit et ut hanc suam sententiam executioni mandaret, tribus vicibus itineri se commisit, ut ad semotas infidelium oras, martyrii occasionem quæsiturus, se conferret. Et licet bis divina dispositione fuerit prohibitus, tertia tandem vice, postquam opprobria, vincula, verbera et plurimos labores perpessus est, ad Soldani Babylonie præsentiam ductus, tanto spiritus fervore ei Christum crucifixum prædicavit, ut mirari liceat, quomodo barbarus ille princeps, morti quam desiderabat, eum non adjudicaverit. Dulcia semper censerat sanctus Franciscus omnia poenarum genera, quæ patiebatur, dicens: *heu! quam dulcia sunt supplicia quæ patior, cum eoli delicias, quas expecto, intueor!* tunc vero ipsi suavis et amabilis fuisset ipsa mors, quam solite quærebat et ardentem desiderabat. Soldanus Francisci doctrinam admiratus illum ut virum a Deo missum honoravit, eique aurum et argentum obtulit; quæ omnia minime quærebat Franciscus. Si ignes, rotas, gladios, crucem et ipsam mortem illi obtulisset, summo illum gaudio affectisset, quia nil adeo peroptabat, quam supplicia et ipsam mortem pro Christi amore perpeti; ipse enim, sicut alter Andreas, *ad tormenta tanquam ad ornamenta, ad penas sicut ad delicias properabat* (S. Bern. ser. de S. Andr.). Nunquam vir sanctus Christi pro sui amore crucifixi et mortui recordabatur, quin et ipse pro Christo pati et mori desideraret; ideo ad mortem pro illo obeundam se damnaverat, ac pro illius amore mori quærebat et ideo martyr

extitit desiderio. Imo et quodammodo martyr dicendus passionibus suis, quia Christus per se, vel per aliquem ex Seraphim sacra passionis suæ stigmata corpori ejus impressit, ac martyrum dolores eum experiri fecit. Ecce quomodo Christi et Francisci unum fuerit cor. Unum quidem fuit, cum Franciscus simul cum Christo habuerit *cor filii* respectu Dei, *cor matris* respectu hominum et *cor judicis* respectu suiipsius. O mirabilem cordis sancti Francisci cum corde Christi analogiam et similitudinem! O utinam sic corda nostra cordi Christi forent similia! Jam heu! timeo, ne vel minimum reperiatur in nobis cordis Christi vestigium: *vestigium cordis boni difficile invenies* (Eceli. 18). Dic, o christiane, estne in te respectu Dei cor veri filii, ita ut mandatis ejus humiliter obtemperes, gloriam ejus ferventer æmuleris, ac ejus amore continue succendaris? Heu! quam rara hujusmodi corda? Dicite, quæso, qualia sunt corda vestra respectu proximi? Estne aliquis, qui respectu ejus cor maternum gerat, ita ut amore proximi vere ardeat, ei benefacere curet, illumque a malis tueri et defendere conetur? Certe rara etiam hujusmodi corda, nam *totus mundus in maligno positus est* et plerique meditantur solum modos et artes, quibus aliorum facultates eripere, gloriam eorum deprimere, de iis vindictam sumere, eorum ruinam moliri, vel iis aliquo modo nocere possint. Postremo quis habet cor severi judicis respectu sui ipsius? Quis ad placandam divini numinis iram pro peccatis quæ perpetravit, ad jejunia, ad flagella et ad alias hujusmodi pœnitentias se condemnat? Heu! quam pauci sunt, qui per arctam et difficilem hanc cœli viam incedant! Multi quidem spatiosam voluptatem sequuntur viam et paucissimi arctam et regiam crucis viam tenent: multi corpori suo adulantur, illudque fovent; paucissimi illud sanctis mortificationibus vexant et salutaribus pœnitentiis affligunt. O fratres dilectissimi, si recte sapitis, duras adversum corpora vestra sententias dicite, ea Christi jugo subdite, juxta rationis et christianæ legis præscriptum ea mortificate, ex iis hostias Deo dignas facite, ac in illa judices severi estote et Christus, justus vivorum, mortuorumque Judex, æterna vos beatitudine donabit. Amen.

DE SANCTA THERESIA

CONCIO UNICA.

Dilexit multum (Luc. 7).

Dum terram incoleret Theresia, Christi sponsi sui amore succensa vivebat; in corde ejus sacri amoris ignis continue ardebat; divinum semper spirabat amorem; tantoque fœdere amoris Christiungebatur anima ejus, ut vivere et Christum amare unum et idem in ea videretur. A Christo quidem amabatur Theresia, et illa vicissim Christum amabat. Erat Christus illi et illa Christo per amorem: *dilectus meus mihi et ego illi* (Cant. 1, 12). Erat Theresia Christo per humilitatem altissimam quam sectabatur, per heroicam patientiam quam profitebatur, per obedientiam, paupertatem et alias virtutes, quas in gradu perfectissimo possidebat; verum Christo potissimum erat per charitatem, omnium virtutum reginam, formam et perfectionem. Non dicam jam quomodo Christus Theresiæ per amorem fuerit: non explicabo, quantus extiterit ille amor, quo Christus præclaram hanc virginem est prosecutus: non recensero raptus, extases, favores extimios, præcellentes gratias et omnia singularis amoris testimonia, quæ Christus Theresiæ dedit; totam dicendi materiam in hac oratione panegyrica sumam ab amore, quo hæc virgo Christum, animæ suæ sponsum, prosecuta est. De illa dicam, quod de Magdalena Christus, quod scilicet multum amaverit: *dilexit multum*. Videamus qualis et quantus fuerit Theresiæ in Christum amor. Ave.

Qui vere et perfecte Deum amat, inquit doctor Angelicus, pro eo gravia patitur, ad ejus gloriam magna operatur et in terro erga eum languore afficitur: *amor facit sustinere infatigabiliter, amor facit operari indestiner, amor facit languere utiliter* (opusc. 61). Triplicem hunc amoris gra-

dum erga suum sponsum sacram canticorum sponsam perfectissime possedisse neminem latet. Ipsa enim pro ejus amore gravia patiebatur, et ideo dicebat, divinum sponsum sibi esse, non florem visui et olfactui jucundum, verum fasciculum myrrhæ amarissimum: *fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi* (Cant. 1). Ipsa etiam pro ejus gloria continue operabatur et ideo illum enixe rogabat, ut in hortum suum veniret, seu in animam suam, in qua, tanquam in horto, indesinenter pro dilecti amore laborabat: *veniat dilectus meus in hortum suum* (Ibid. 5). Ipsa tandem ob nimium, quo in sponsum ferebatur, amorem, continuo languore conficiebatur, et ideo filias Jerusalem suppliciter rogabat, ut dilecto dicerent, quod amore ejus ipsa langueret: *adjuro vos, filiae Jerusalem; si inveneritis dilectum meum, ut nuntiatis ei, quia amore languo* (Ibid. 4). A divina hac sponsa ad beatam Theresiam, quæ purissima etiam Christi sponsa noscitur, jam veniamus, ac dicamus, quod Christum triplici hoc amore dilexerit. Amavit enim eum 1. amore patiente; 2. amore operante; 3. amore languente.

I PARS.

Sancta Theresia Christum amavit amore patiente.

Qui Christi amore sauciatur, eum in cruce pendentem et pro hominum amore morientem contemplari nequit, quin desiderio pro eo gravia queque patiendi accendatur. Unde ipsa experientia constat, personas amore digno Christum diligentes, ardentem cruce ambire, libenter eas amplecti, easque constanter et patienter sustinere: *amor facit sustinere infatigabiliter*. Patiente hoc amore vel a primis vite suæ annis sufflamabatur Theresia; cum enim martyrum acta in tenerima adhuc ætate perlegeret, in corde ejus ignescebat et accendebatur urgens pro Christo moriendi desiderium; exinde cum uno ex fratribus suis ætate vix eam superante confrens de mediis, quibus posset ad martyrium pertingere, pueriles

eorum animos subiti non puerile consilium de eundo ad Maurorum regiones, eleemosynam quæritando, ut ibi pro Christi fide et amore sanguinem funderent. Quo ardore succensi, paterna aufugientes domo, versus Africam tendunt, obvium traiciunt flumen, levique incedunt pede, quosque occurrens illis patruus, eos ad paternam domum reduxit. Ita Christi ardebat amore septennis hæc adolescens, ut vitam pro ejus gloria profundere parum sibi videretur. Vitæ adhuc nescia ejus jam erat prodiga; cumque minusculum ejus corpus non haberet quo jam ferrum reciperet, illud ferro, flammis et omni suppliciorum generi pro Christi sponsi amore exponere peroptabat. Unde mihi eam audire videor cum illustri martyre sancto Ignatio dicentem: utinam fruar bestiis; ignis, crux, bestie, confractio ossium, membrorum divisio, totius corporis contritio et omnia tormenta diaboli in me veniant, ut Christo fruar. Ipsa tunc ad martyrium sicut ad epulas properasset: et licet nondum esset idonea pœnæ, omnes pœnas, omniaque tormentorum genera pro Christo perpeti desiderabat. Verum quidem, quod sancta hæc virgo ad paternam domum reversa et increcente ætate, mundanis aliquanto tempore se immiscuerit consortiis, exteriori studuerit corporis ornatui, librisque vanis et curiosis pervolutandis incubnerit; in quibus etsi nunquam mortaliter peccasse crediderit, primarius tamen ejus fervor tepescere et ardens ille Christi et passionum ejus amor aliquantulum deficere cepit. Quod advertens prudens ejus pater, eam in quoddam monasterium instituendam misit, ubi lux ei nova affulsit seculi vanitatem ei demonstrans, mundi laqueos et pericula ei aperiens, quamque suave sit servire Deo ei manifestans. Quare tædio et dolore confecta, quod a prima charitate aliquantulum declinasset, ad Christum totaliter conversa, pro ejus gloria graviora quæque perpeti firmissime statuit. Hinc licet vita religiosa ei durissima et asperima videretur, constanter proposuit, quod quamvis purgatorii et inferni pœnæ ipsi forent in claustro preferendæ, in eo pro Christi amore toto vite suæ tempore perseveraret. Stadium ergo arduæ et laboriosæ virtutis de novo ingressa, nil magis habuit in votis quam pro Christo multa et

graviora pati, ardensque illud pro Christo patienti desiderium his exprimere solebat verbis: *Domine, aut pati, aut mori*. Joannes Stuard, Scotiae rex, pro insigniis coronam globo superpositam et duobus ensibus crucis figuram efformantibus transfixam gerebat, cum hac tessera: *his ornari, aut mori*. Theresia vero non ambitionis vento concitata, verum amoris Christi igne accensa, pro eo gravia pati, aut mortem obire desiderat, et ideo in tesseram suam hæc verba sumpsit: *aut pati, aut mori*. Anxio castigandi corporis desiderio ita aestuabat, ut quamvis secus suaderent morbi quibus afflictabatur, corpus tamen cilicis, catenis, urticarum manipulis, flagellis asperrimis, aliisque penitentiae durioris instrumentis saepe cruciabat et aliquando inter spinas volutabat, Deo dicens: *Domine, aut pati, aut mori*. O Theresia, si tanto patienti desiderio æstuas, sponsus sanguinis tibi erit Christus: ut tuam probet fidelitatem, gravissimis corpus tuum doloribus afficiet; tuos toto trium annorum curriculo ita contrahet nervos, ut nec unicum movere possis digitum; crebra cordis deliquia te pati sinet; illo immittente, totius corporis violentus te saepe apprehendet tremor, frequentissimi tibi evenient vomitus, febris laborabis plurimis, corpusque tuum innumeris toto quadraginta annorum tempore morbis affligetur. Vide, an ad hæc perferenda sis parata. Hæc et alia quævis tormenta pro dilecti sui amore pati peroptat, dicens: *aut pati, aut mori*. O Theresia! Dilectus tuus ostendet tibi adhuc, quanta oporteat te pro nomine suo pati; ponet enim te in signum, cui contradicetur ab imperatoribus, principibus, prælatis, doctoribus, imo et ab ipsis confessariis, seu spiritualis vite magistris: *alii* monasteriorum tuorum foundationibus ad-versabuntur: *alii* arctæ paupertati et duris mortificationum operibus, quæ instituire intendis, contradicent: *alii*, non agnoscentes quo ducaris spiritu, te a dæmone obsessam, vel saltem te vanam, superbam et mendacem proclamabunt. Attende serio, an parata sis ad hæc omnia pro Christi amore patienter toleranda. Certe paratum cor ejus ad hæc et longe graviora perferenda, semperque firmissime statuit: *aut pati, aut mori*. O Theresia! laborum tuorum nondum est finis;

cogeris enim stare ante reges et præsides: in jus vocaberis, *jam* apud regem catholicum, *jam* apud nuncium apostolicum et *jam* apud fidei inquisitores. Ibi nigris opprimeris calumniis, nec aliquis a tuis stabit partibus; ne quidem moniales, quibus præes, quæ maledica te percucient lingua, ac ex visionibus, revelationibus et extasibus, quæ omnium venerationem tibi conciliare deberent, occasionem sument dicendi, hæc omnia nihil aliud esse, quam dæmonum præstigia, vel inania vacuæ mentis ludibria, aut hypocrisis tuæ damnabiles effectus. Ecce quæ forte non æquo patieris animo. Certe non solum æqua, imo etiam hilari mente hæc et alia quæque pro Christi amore usque ad mortem pati ambit, semperque optat pati, aut mori. O Theresia, duo adhuc durissima tibi supersunt portanda tormenta: *unum* ex parte ignari et insipientis confessarii (1), qui ob inanes rationes ab optatissimi Eucharistiæ Sacramenti sumptione toto tibi biennio te prohibebit: *aliud* ex parte Christi Salvatoris, qui, ut te tamquam aurum in fornace probet, toto pene viginti annorum spatio internis consolationibus et sui intima te privabit familiaritate; quo tempore tantas animi patieris ariditates, ut nec tantillum devotionis saporem sentias, quin contra tunc tædia, anxietates et molestias omni martyrio longe diriores patieris. Vide, an animo firmo et constanti hæc duo sis perpessura. Hæc utique et alia quævis pro Christi amore usque ad mortem perferre vult virgo sacra; semperque aut pati, aut mori desiderat. Theresia speciali quadam ratione Christi sponsa censetur; ad ipsam enim Christus veniens, dixit: *sponsabo te mihi in sempiternum, sponsabo te mihi in justitia et judicio, in misericordia et miserationibus* (Osee 2). Advertit autem ipsam Theresia, quod *Christi sponsa, quæ ejus amore vere accenditur, clamat: da mihi, Domine, labores et persecutiones et vere hæc desiderat* (concept. amor.

(1) Id tamen omittit prudens concionator, vel aliqua congrua lectione temperabit; nec enim omnia vera omnibus sunt propalanda; cum et ipse Christus dixerit discipulis: *Adhuc multa habeo vobis dicere; sed non potestis portare modo* (Jo. 16).
N. E.

Dei 7). Quapropter ipsa, ut Christi sponsam se inspiciens, despici, injuriis affici, calumniis denigrari, imo et quoscumque labores portare, ac gravia quæque pro sponsi sui amore perpeti concupivit. Famæ jactura, doloris corporis, malignantium persecutiones, omniaque probra et supplicia illi erant gratissima et semper pro Christo sponso graviora pati desiderabat. Unde illi dicere consueverat: *Domine, da mihi persecutiones, Domine, cum ad omne bonum inepta sim, da saltem ut pro tui amore multa patiar*. Perfecte noverat Theresia, quod virgo, quæ Christum amore patiente diligit, *amat injurias, castigat corpus, operibus penitentiae insudat, bona pro malis rependit* (Dionys. Cart. in sol. 1). Ipsa igitur Christi amore succensa, injuriis affici optabat; impropria ut favores recipiebat, corpus dire cruciabat, jejuniis, vigiliis et omni mortificationum genere illud torquebat; et quod mirum est, nunquam pro malo malum, imo vero bona pro malis semper rependat; unde, vulgari apud Hispanos proverbio dicebatur, quod ut quis aliquid a Theresia obtineret, ei aliquam injuriam irrogare, vel damnum aliquod inferre oporteret. Ecce virginem, quæ Christum dilexit multum *amore patiente*; eum etiam dilexit multum *amore operante*.

II PARS.

Sancta Theresia Christum amavit amore operante.

Hominis in Deum amor otium nescit; vacare, quiescere et in turpi acedia putrescere nequit, ac species quedam monstri esset amor otiosus, quoniam Dei amor, si verus sit, otium fugit et amantem ad multa et magna pro dilecto perficienda allicit: *amor Dei nunquam est otiosus, si vere est amor, magna operatur; si vero non operatur, non est amor* (S. Bern. serm. 51 ad soror.). Theresiæ autem in Deum amor, non monstruosus et falsus, at verissimus extitit; ipsa etenim pænem otiosa non comedebat: ipsa inerti otio nunquam indulgebatur;

ipsa sponsi sui amore ardens, multa et magna pro ejus gloria continue operabatur. Cor ejus ab humilitatis, patientiæ, mansuetudinis et aliarum virtutum internis actibus non cessabat; lingua ejus familiares de Deo sermones sæpissime effundebat et in Altissimi laudes crebro prorumpebat; manus tandem ejus ab operibus Deo dignis nunquam feriabatur. Unde sicut de natura dicitur, quod semper sit in motu, ita de Theresiæ corde, lingua et manibus dici potest, quod semper fuerint in motu: nam corde, lingua et manu, magna et multa pro Dei amore hæc virgo semper operabatur. Nil prolis partui tam oppositum, quam virginitas, quæ cum fecunditate naturaliter haberi nequit: *Virginem parere natura non patitur* (Tertull. adv. Jud. 9). Tamen virginis, quarum intemerata virginitas simul cum filiorum generatione consistere non potest, in bonorum operum productione fecundissimæ fieri debent. Si etenim Christum sponsum suum vere diligant, multa ad ejus gloriam bona opera parient, quia ut ait Doctor Seraphicus, *nil ad partum boni operis sic urget, sicut amor Dei in corde conceptus* (serm. 3 in die Pent.). O quam mirabiles hi virginum Christum amantium partus! O quot hujusmodi partus edidit Theresia! Non otiosa mansit hæc Virgo sacra, non fuit in bonorum operum productione sterilis et infecunda; e contra per Christi amorem, quo succendebatur, evasit in bonorum operum productione fecundissima. Sacro hoc amore fecundata, heroicis nunc incumbat; nunc altioris paupertatis, sublimioris obedientiæ et purioris castitatis opera exhibebat; arduis jam penitentiae, mortificationis et abnegationis operibus vacabat et afflictorum consolationi, eruditioni ignorantium et infirmorum curationi incumbat. Nil dicam de mirabilibus illis libris ab eadem virgine conscriptis; non hic enarrabo portentosos ejus raptus et mentis excessus; sub silentio præteribo innumera ejus miracula: velim solum, ut inspiciatur et serio perpendatur ejus vivendi forma, quæ in bonorum productione operum tota insumebatur: unde de Theresia dicam, quod de Ecclesia Ambrosius: nempe, quod *virgo est castitate et mater est prole*

(lib. de *Virg.*): Theresia etenim castitate sua fuit virgo paucissima; et amor Dei, quo succendebatur, eam honorum operum prole fecundissimam reddidit. De amore sacro præclare dixit Doctor Angelicus, quod *operatur magna et reputat parva; operatur multa et reputat pauca; operatur diu et reputat breve* (opusc. 61). En vere qualis Theresiæ extiterit amor, pro Christo enim magna, mirabilia, ac quasi impossibilia operabatur hæc virgo, et tamen ea tamquam nihilum reputabat; pro sponsi amore tot etiam et tanta operabatur, ut a bono opere nunquam cessaret, et tamen præ amoris magnitudine ea paucissima censebat. Hæc tandem pro Dei amore operata est diu, quia usque ad mortem sanctissimis semper incubuit operibus, et tamen brevissimum hoc ei tempus videbatur; propterea dicere solebat: *in æternum, in æternum cum Christo gaudere, o quam desiderabile! Nullus labor, nullus dolor, nulla sanguinis profusio pro hac æternitate est detrectanda*. Videt jam unusquisque vestrum vere operantem extitisse Theresiæ amorem. Attamen nobiliores adhuc amoris operationes elucet in arduo illo voto, quo se adstrinxit ad ea semper facienda, quæ perfectiora et ad majorem Dei gloriam spectantia cognosceret. Parum ei videbatur, quod triplex Deo holocaustum per triplex religionis votum obtulisset; quartum holocaustum, illudque perfectissimum ei offerre voluit, altissimum illud emittens votum, quo spopondit, se in qualibet re facturam id quod perfectius judicaret. Sciebat Virgo præclara, sponsum suum Christum ea semper peregissee, quæ ad majorem Patris gloriam spectabant, et ideo amore ejus succensa, eumque imitari desiderans, omnia ei vovit opera, vovitque, quod in quolibet casu id operari eligeret, quod ad majorem ejus gloriam redundare censeret. O nobilissimum et altissimum hujus virginis votum, quod ipsa nonnisi ex speciali Dei inspiratione elicere potuit! O votum perfectissimum et divini amoris fornace ortum, cujus virtute Theresia singulis vite suæ momenti id operabatur, quod sibi perfectius videbatur! Ecce quo sanctam hanc virginem duxit amor, quo in Christum ferebatur; ecce bona opera, quæ sanctus hic amor operatus est in illa.

Aliud adhuc superest Theresiæ opus omni admiratione dignum, quodque omnibus ævis mirabile censebitur; opus scilicet reformationis Carmelitarum; quod, licet multis impossibile videretur, heroico plane animo pro Christi amore suscepit et gloriose peregit. Impossibile videbatur, quod Theresia, humano omni destituta auxilio, inveteratam Carmelitarum vivendi consuetudinem immutaret, hujusque Ordinis filios et filias ad primævam et severiorem primorum Carmelitarum regulam et disciplinam adduceret. Jamvero amanti huic virgini non solum haud impossibile, imo nec difficile illud apparuit. Et revera, benedictione data desuper, contigit, ut inops Theresia, solo Dei amore animata, duo supra triginta virorum et filiarum monasteria edificaverit. A tempore autem, quo ipsa e vivis excessit, hæc reformatio ad omnes terræ partes propagata est et innumera fundata sunt monasteria, in quibus virginis Theresiæ filii vigiliis, jejuniis, orationibus, aliisque omnium virtutum operibus indesinenter vacant, et magno spiritus fervore indesinenter incumbunt. Ecce maximum Theresiæ opus, ad quod adimplendum multa fecit, multa pertulit, gravissimasque a religiosis et sæcularibus, a doctis et ignaris, a magnatibus et plebeis passa contradictiones, amore Christi, quo ardebat, de his omnibus triumphavit suumque propositum gloriose complevit. Ecce potissimum sanctæ hujus virginis opus, a quo, velut a fecunda origine, infinita alia manant sanctitatis opera, quæ in celeberrima hac reformatorem utriusque sexus familia ad mundi finem fient. Unde jure asseritur quod per hanc reformationem amor Theresiæ usque ad extremi judicii diem in filiis operabitur. Votum quod ipsa emiserat de his omnibus semper agendis quæ ad majorem Dei gloriam spectarent, grande quidem ejus opus extitit; quid tamen amplius adverto in Ordinis Carmelitarum reformatione. Istud haud dubie maximum fuit Theresiæ opus, quia altissimæ hujus reformationis institutione sancta hæc virgo non solum omnia opera sua, verum omnia etiam ab ejus filiis usque ad mundi finem peragenda opera Deo obtulit. O magnum Theresiæ in Christum amorem! magnus quidem quia non otiosus, at maxima operans et ardua

quæque suscipiens. Igitur hæc virgo sacra Christum amavit amore operante; *amavit etiam eum amore languente.*

II PAIRS.

Sancta Theresia Christum amore languente.

Seraphim de celo missum Seraphicæ Theresiæ cor et viscera quasi ignito transfixisse jaculo narrat ipsamet, dicens: « placuit Deo, hanc semel mihi visionem exhibere. Videbam angelum sinistro meo lateri propinquum, miro decore fulgentem in forma corporali, vultuque flammeo. Videbaturque mihi ex illis sublimioribus esse qui toti ignei sunt et accensi, forte de his qui Seraphim dicuntur. Gerebat autem manu jaculum aureum et latum, cum cuspidè ignita: *hoc jaculum aliquoties visus est figere cordi meo et viscera omnia transvadere et extrahere* ». Ex hac autem amoris sagitta et ex felici hoc vulnere manarunt magna amoris incendia, extases multe, tantique cordis languores, ut sponsi sui amore Theresia continue mori videretur: quod ipsa testatur, dicens: a tempore quo vulnerata et quasi sagitta cordi transfixa, videbatur mihi mori desiderio Deum videndi et nesciebam ubi debebam reperire hanc vitam, nisi per mortem; nihilque, nisi Deus ipse poterat desiderio meo ardenti satisfacere: *quod mihi tantam languoris violentiam inferebat, ut anima mea a corpore divelli videretur* (vite S. Theres. 19). Christum nec in corpore, nec in anima aliquem sensit dolorem, cum *unus militum lancea latus ejus aperuit* (Joan. 19): enim jam mortuus erat Salvator, cum tale ei inflictum est vulnus. Jamvero dolor actualis, quem tunc sensisset Christus, si vivus fuisset, transiisse videtur ad Mariam Virginem et ad Theresiam. Transiit ad Mariam, de qua prophetaverat Simeon, dicens: *tuum ipsius animam pertransibit gladius* (Luc. 2, 35); transiit etiam ad Theresiam, quæ tot dolores pertulit, cum Seraphim confodit cor ejus, ut omnes ejus venæ, arteriæ, aliæque corporis partes dissolvi viderentur. Hi dolores transierunt ad Mariam, ut ipsa

dolorum Christi fieret participes et transierunt ad Theresiam, ut ipsa Christi et Mariæ passionibus associaretur. Ex ejusmodi doloribus quos pertulit Maria, increverunt amoris languores, quibus cor ejus angebatur; et ex doloribus quos pertulit Theresia, cum ab angelo transfixa est, tantus amoris languor ad eam manavit, ut præ nimio quo afflictebatur languore, anima ejus ex corpore continue extrahi et avelli videretur. Cum anima amore Christi vulneretur desiderio eum videndi, eoque fruenti languet. Tunc dolet simul et gaudet; magno tunc exterius afficitur dolore et itidem maximum interius percipit gaudium; tunc, divina sic disponente sapientia, duo contraria in eodem supposito reperiuntur, nimirum magna suavitas dolori magno sociatur. Hanc Job vir sanctissimus in seipso expertus contrarietatem, clamabat ad Dominum: *mirabiliter me crucias* (Job. 10): quia a Deo cruciabatur et consolabatur, simulque dolorem et suavitatem in se experiebat. Hæc quidem videntur inexpertis mirabilia et quasi impossibilia; experientia tamen, necnon omnium contemplativorum doctrina comprobatur, quod cum anima amore vulneratur, hoc amoris vulnus dolorem simul et suavitatem spiritualescum secum afferat: *dolorem*, quia vulnus est: *suavitatem*, quia vulnus amoris est. Quod perfectissime experta est Seraphica Theresia, quæ a tempore, quo cor ejus ignito jaculo fuerat perforatum, doloribus simul et gaudiis afflictebatur, dulcedinem simul et amaritudinem degustabat, acerbis torquebatur dolorum stimulis et mirabilibus spiritus delicias potiebatur: *tanto*, inquit, *junctim amore et dolore me inflammatam reliquit, ut in gemitu et lacrymas penitus solverer. Sed huic dolori et amori, admirabili consortio, ita indicibilis suavitas jungebatur, ut non possem non amare hunc dolorem, penamque meam et talem transfixionem non desiderare* (ubi sup.). O felicem plagam! O vulnus optabile! O languorem amabilem! quo simul cruciatur et delectatur virgo Theresia. Filias Jerusalem, id est animas sanctas, enixe rogat et adjurat sponsa sacra, ut annunciet dilecto, quod ipsa ejus amore languet: *adjuro vos, filie Jerusalem, si invenieritis dilectum, ut nunciatis ei, quia amore*

languet (Cant. 5, 8). Quæ est causa languoris, quo afficitur sponsa? Non alia quidem, quam sponsi sui absentia. Si enim sponsum possideret, amore illius non langueret; ideo languet, quia sponsum absentem videre et possidere ardentissime cupit. Unde Rupertus Abbas præfata exponens verba, sponsam sic loquentem inducit: *languet amore sponsi, quia præ magno videndæ faciei ejus desiderio, maximum tedium patior et animo gemituoso suspiriosus præsentis exiliî moras sustineo*; *languet ergo sacra sponsa a magno videndi sponsum, eoque fruendi desiderio; et hæc fuit etiam potissima causa languoris, quo conficiebatur sancta Theresia: languet, quia sponsum Christum ardentem amabat et videre desiderabat, tantumque languorem ex hoc desiderio patiebatur, ut singulis momentis morientium pœnas et languores pati videretur: videbatur mihi mori*, inquit ipsa, *desiderio Deum videndi*. O animam vere amantem! O sponsam sponsi amore vere flagrantem! *Dilexit multum* Theresia, quoniam amore patiente, operante et languente amavit. *Dilexit multum* amore patiente: heu! quam gravia pro Christo passa est! *Dilexit multum* amore operante: heu! quam multa, quam magna, quam mirabilia pro Christi gloria operata est! *Dilexit multum* amore languente: heu! quales languores, quantas spirituales infirmitates, quantaque cordis deliqua sensit et pertulit! Jamvero o fratres, si Christum dilexit Theresia, debemus et nos eum diligere, quia *qui non diligit, manet in morte* (Joan.). A nobis non exigit Deus, ut dæmonia ejiciamus, montes transferamus et alia miracula operemur; id unum postulat, ut ipsum diligamus, quo nihil facilius, dulcius nihil, nihil optabilius; ideo tota mente, toto corde, tota anima eum diligamus. *Dilexit eum* Theresia amore patiente, eodem et nos eum amore prosequamur. Illicitis non indulgeamus voluptatibus, post carnis concupiscentias non eamus; verum, abnegantes nosmetipsos, crucem Christi animo volenti feramus et quicquid durum in via salutis occurrit, libenter patiamur pro amore ejus, qui pro nobis pati, crucifigi et mori voluit. Amemus eum amore patiente: *ac simul amemus eum amore operante*. Salutis nostræ opus operatus est Christus et

ad illud implendum bonis operibus continue incubuit; bona et nos opera pro ejus amore continue faciamus: deviantes opera tenebrarum, bonis operibus indesinenter insistamus. Post mortem sequentur nos opera nostra, et si fuerint mala, nos sequentur et persequentur: si autem bona fuerint, nos sequentur et pro nobis loquentur, ac a Deo coronam gloriæ pro nobis postulabunt. Igitur bonis operibus indesinenter incumbamus et dum tempus habemus, pro Dei amore operemur bonum. Imitemur Theresiam, quæ Christum amavit amore operante; *ac etiam amore languente*. Dei amore non languent peccatores, qui illum non amant; Dei amore languere non possunt, cum eum nullo modo diligant. Quare si in nobis talem languorem non sentiamus, timeamus, ne in mortalis peccati statu delitescat anima nostra: si talem languorem non patiamur, languemus ex hoc quod non langueamus: si talem in nobis non experiamur languorem, ploremus, ingemiscamus et a Deo supplices petamus, ut amoris sui igne corda nostra ita urat et amoris sui sagittis ita confodiat, ut terrena cuncta despicientes, amore ejus in terris langueamus, nosterque hic amor in æternum perseveret in gloria Amen.

DE SANCTO PETRO DE ALCANTARA

CONCIO PRIMA.

Vir Dei sanctus est ille (IV Reg. 4).

Sicut in ordine naturæ insolitos et a communibus providentiæ suæ legibus aberrantes effectus nostris nonnunquam oculis Deus objicit, ita in ordine gratiæ pereximia et supra modum sublimi sanctitate fulgentes quandoque nobis proponit viros, qui omnipotentæ ejus gloriæ prædicant et mirabiliter superexaltant. Sanctus Petrus de Alcantara, unus procul dubio